

Priority pre integráciu utečencov a utečieniek v Trenčíne

Mareena v roku 2022 mapovala poskytovanie služieb ukrajinským odídencom a odídenkyniam v 5 slovenských mestách, vrátane Trenčína.

Záveru situačnej analýzy integračných služieb a komunitnej podpory v Trenčíne boli predstavené hlavným aktérom v meste na facilitovanom stretnutí v decembri 2022. Tento dokument sumarizuje oblasti, ktoré počas stretnutia aktéri identifikovali ako prioritné pre ďalšie obdobie. Súčasťou tohto materiálu sú uvedené slabé stránky alebo nepokryté oblasti a ďalej navrhované smery riešení a postup práce k ich zavedeniu.

Stretnutia sa zúčastnili zástupcovia a zástupkyne inštitúcií a organizácií:

- Mesto Trenčín
- Okresný úrad Trenčín
- Národný inštitút vzdelávania mládeže (NIVaM) - Unicef
- Ministerstvo spravodlivosti (Ubytovňa Omšenie)
- Kultúrne Centrum Aktivity
- Trenčín pomáha Ukrajine
- Centrum pre rodinu
- Pomocník / Prievozníčky
- Liga za duševné zdravie
- Mareena
- ukrajinská komunita

Prioritné oblasti a potrebné kroky k zlepšeniu integrácie v meste Trenčín

1

Strategické plánovanie, udržateľnosť a kontinuita

Vojna na Ukrajine dotknuté strany prekvapila. Na úrovni samosprávy, ani štátu neboli vypracované plány na krízovú situáciu akou je príchod veľkého počtu utečencov a utečieniek. Samospráva a miestni aktéri sa zamerali na poskytovanie núdzových služieb, pričom nebolo v ich kapacitných a finančných možnostiach zabezpečiť zároveň aj strategické plánovanie pre podobné krízové situácie a samotnú integráciu cudzincov.

Prioritné oblasti:

ZABEZPEČENIE SYSTEMATICKEJ PODPORY ZO STRANY MESTA

- financovanie aktivít
- formalizovanie pomoci pod jednou "značkou"
- vytvorenie efektívnej spätnej väzby medzi jednotlivými úrovňami a aktérmi (štát, samospráva, neziskový sektor, ukrajinská komunita) – mať možnosť podávať spätnú väzbu a otázky

VYMEDZENIE KOMPETENCIÍ MEDZI JEDNOTLIVÝMI AKTÉRMÍ V MESTE

- prehľad v mape aktérov (dodá Mareena)
- formálne ošetrenie vzťahov na úrovni samosprávy
- začlenenie aktérov do krízového manažmentu pre prípad príchodu väčšieho množstva utečencov a utečieniek

DLHODOBÁ PRÁCA S KOMUNITOU

- do komunitných aktivít zapojiť slovenskú stranu (miestni obyvatelia Trenčína)
- zamerať sa na dlhodobé udržanie dobrovoľníkov – slovenských aj ukrajinských
- zosúladiť prácu s dobrovoľníkmi medzi organizáciami (potenciálne jednotné zastrešenie dobrovoľníkov),

SYSTÉMOVÉ POTREBY UKRAJINSKEJ KOMUNITY

- **zdravotná starostlivosť:** pomoc je poskytovaná na základe posúdenia lekára, pre nezamestnaných nie je možnosť dostať sa k adekvátnej pomoci a sú prípady kedy sa ľudia radšej vrátili na Ukrajinu
- **školenie:** zabezpečenie jazykovej prípravy a podpora doučováním
- **uznávanie vzdelávania:** proces uznávania je veľmi komplikovaný a zdĺhavý, najmä pre potrebné profesie ako pedagógovia alebo zdravotníci. V školách by sa mohli zamestnať ukrajinskí pedagogickí pracovníci ako asistenti bez nutnosti štátnej skúšky zo SJ.

Informovanosť komunity, aktérov a občanov

Ľudia z Ukrajiny sa do mesta dostávajú **bez informácií a snažia sa ich získať hlavne v komunite. Aktéri informácie poskytujú podľa potrieb ich klientov a klientiek, avšak sami nemajú dost informácií a často pátrajú na vlastnú päsť. Chýba centrálny informačný bod, do ktorého by boli všetci smerovaní.**

Komunikácia voči občanom a občiankam mesta bola intenzívna v prvých mesiacoch, neskôr však ustala. Medzi aktérmi a hlavne na miestach verejnej správy chýbajú tlmočníci a prekladatelia. Miestni aktéri, ktorí dostávajú informácie (napr. z vládnych zdrojov) nemajú možnosť pokyny konzultovať. Mareena poskytuje komplexné informácie na webovej stránke ukraine-slovakia.sk.

Prioritné oblasti:

CENTRÁLNY INFORMAČNÝ BOD

- poverenie aktéra, ktorý by centrálnne zastrešoval získavanie a poskytovanie informácií
- vymedzenie kompetencií a zodpovednosti
- zaistenie dostupnosti a verejne dostupných kontaktných údajov (s možnosťou prístupu pre relevantných ľudí)
- zodpovednosť za aktualizáciu základných komunikačných nosičov (sociálne siete, web, leták)
- prebádať možnosti na zriadenie pozície terénneho pracovníka

ZÍSKAVANIE INFORMÁCIÍ

- zaistiť pre aktérov prísun informácií z dôveryhodných zdrojov
- zmapovanie a nastavenie možností spätnej väzby a konzultácií pri nariadeniach a pokynoch
- zaistenie dát a práca s nimi (samospráva a hlavní aktéri by mali mať prehľad)

SIEŤOVANIE AKTÉROV

- v roku 2022 fungovali pracovné stretnutia aktérov – pre ďalšie obdobie by bolo potrebné ich nastaviť tak, aby vyhovovalo viacerým aktérom (čas, priestor) a udržať motiváciu na zapojenie
- nastaviť zodpovednosť a pokrytie nákladov na stretnutia (možné striedanie aktérov)

Legislatívne obmedzenia a procesy

Aktéri majú rôzny prístup k informáciám o zmenách v legislatíve – často sa dozvedia informácie z médií skôr, než prídu z oficiálnych zdrojov. Hlavne v prvom polroku 2022 bola komunikácia z vládnych zdrojov veľmi nedostatočná.

Dobрым zdrojom bola napríklad Únia miest, ktorá zabezpečovala aj odpovede na otázky. Dôležité informácie publikovalo mesto na podstránke venovanej Ukrajine a koordinátorka na facebookovom kanáli Trenčín pomáha Ukrajine. Špecifickým problémom je obmedzená možnosť dávať spätnú väzbu, prípadne pripomenovať návrhy vládnych orgánov (ak je, tak sa pripomenky nezpracujú) a nedostupnosť kontaktov, ktoré by poskytli viac informácií alebo vysvetlenie. Absencia transparentnosti v plánoch na štátnej úrovni i časté zmeny znemožňujú plánovanie na úrovni samosprávy. Okresný úrad má veľmi obmedzené kompetencie podľa nariadení a nemôže si dovoliť ich prekročiť.

Prioritné oblasti:

ADVOKAČNÉ AKTIVITY

- zmapovať fungujúce a nefungujúce komunikačné kanály
- pomocou “advokátov” (Únia miest, Mareena) komunikovať potreby so štátnymi autoritami
- lepšie prepojenie s ďalšími mestami (zdieľanie dobrej praxe)
- zdieľať so všetkými aktérmi [“Akčný plán reakcie na príchod osôb utekajúcich pred vojnou pre slovensko na rok 2023”](#)

Kapacity aktérov²

Okresný úrad Trenčín (Krizové riadenie)

Majú veľmi obmedzené kompetencie vymedzené v nariadeniach a povereniach vlády, ktoré sa vzťahujú ku krízovému riadeniu príchodu veľkých skupín.

- nové kapacity pre agendu integrácie → **nemajú**
- spolupráca → **zapoja sa do aktivít, ktoré budú sedieť do ich agendy**
- financovanie → **nezabezpečené, v budúcnosti možno cez fondy Európskej únie**

Mesto Trenčín

Agenda spadá pod Útvar sociálnych vecí, ktorý je preťažený prebiehajúcou krízou (inflácia, ceny energií). Téma sa ďalej venuje aj viceprimátor. Pribudla náročná agenda príspevkov na bývanie a evidencie, ktorá je začlenená v klientskom centre. Nastavili spoluprácu s KCA a neskôr s IOM (rovnaká koordinátorka), majú databázu dobrovoľníkov a možností ubytovania. Nie sú jasné kompetencie v oblasti integrácie – chýba plán na štátnej úrovni.

- nové kapacity pre agendu integrácie → **nemajú**
- spolupráca → **vítaná**
- financovanie → **nezabezpečené**

Trenčín pomáha Ukrajine

Od mája funguje poradenstvo a aktivity pre deti v centre KCA. Konzultačné služby prebiehajú 3 dni v týždni, okrem toho zabezpečujú komunikáciu a prepojenie aktérov v meste. Zháňajú financovanie a materiálnu pomoc do skladu (v réžii KCA).

- nové kapacity pre agendu integrácie → **vznikli v reakcii na situáciu**
- spolupráca → **vítaná**
- financovanie → **zabezpečené (IOM + grant od Marius Pedersen)**

Kultúrne centrum Aktivity

S pomocou dobrovoľníkov prevádzkujú sklad materiálnej pomoci a poskytujú priestory pre aktivity a akcie. Podieľajú sa aj na organizácii a realizácii akcií v spolupráci s TPU.

- nové kapacity pre agendu integrácie → **vznikli v reakcii na situáciu, pracujú s pomocou dlhodobej aj krátkodobej výpomoci dobrovoľníkov**
- spolupráca → **vítaná**
- financovanie → **nezabezpečené**

Mareena

Realizácia dobrovoľníckeho programu (ukrajinská komunita) a komunitných akcií. Úzka spolupráca s TPU a KCA, ale aj ďalšími aktérmi. V roku 2022 pripravili aj situačnú analýzu, informačný leták a pracovali s aktérmi na systéme integrácie.

- nové kapacity pre agendu integrácie → **kapacity vytvorené v reakcii na situáciu (september 2022)**
- spolupráca → **vítaná**
- financovanie → **zabezpečené na rok 2023 (UNHCR)**

Centrum pre rodinu

Do centra chodia ľudia z Ukrajiny pre informácie a zapájajú sa do aktivít centra – niektorí ako účastníci (napr. aktivity pre deti – dielne, tábory, jazykové kurzy) a niektorí ako dobrovoľníci.

- nové kapacity pre agendu integrácie → **nemajú, ale fungujú ukrajinskí dobrovoľníci**
- spolupráca → **vítaná ak bude dávať zmysel**
- financovanie → **majú sponzorov, granty (fungujú tak dlhodobo)**

Liga za duševné zdravie

Tím chodí do väčších zariadení v TN aj okolí a má aj stabilné aktivity v KCA a na iných miestach – aktivity pre deti, dospelých, seniorov. Od januára 2023 majú aj vlastný priestor na svoje aktivity.

- nové kapacity pre agendu integrácie → **kapacity vytvorené v reakcii na situáciu**
- spolupráca → **ak bude dávať zmysel**
- financovanie → **pokrytie do mája 2023**

NIVaM

Agenda zahŕňa zaraďovanie detí do škôl, pomoc riaditeľom škôl v prípade problémov, pracujú aj na riešení asistenčných služieb na školách, 2022 najviac mapovali situáciu.

- nové kapacity pre agendu integrácie → **kapacity vytvorené v reakcii na situáciu**
- spolupráca → **zapoja sa do aktivít, ktoré budú sedieť do ich agendy**
- financovanie → **zabezpečené z Ministerstva školstva**

Pomocník / prevozníčky

Organizujú materiálne a finančné zbierky a distribúciu (prepravu) vecí v Trenčíne a okolí.

- nové kapacity pre agendu integrácie → **kapacity vytvorené v reakcii na situáciu**
- spolupráca → **vítaná**
- financovanie → **nemajú (skúšajú súkromných darcov)**

2 pozn. zmienení sú aktéri, ktorí sa zúčastnili facilitovaného stretnutia

Zapojenie ukrajinskej komunity

V Trenčíne je komunita dobre podchytená a väčšina ľudí je najažená na niektorého z aktérov. Medzi komunitou je veľká snaha sa zamestnať, ak je to možné. U ostatných ľudí majú rôzne obmedzenia (finančné, nutnosť starostlivosti o malé deti, zdravotné) a preto sa nemôžu zapájať do pomoci alebo iných aktivít – sú však príjemcami služieb aktérov.

Desiatky ľudí sú zapojení do dobrovoľníckych aktivít. Aktéri sa snažia o zber potrieb a spoločne konzultujú skúsenosti a problémy. Prebehlo aj zisťovanie situácie a potrieb formou hĺbkových rozhovorov pre CVEK.

V Lige za duševné zdravie pracujú najmä ľudia, ktorí sú už na Slovensku dlhší čas (9 ľudí).

Trenčín pomáha Ukrajine mal v priebehu pôsobenia radu dobrovoľníčok a dobrovoľníkov – najmä odídankyne a odídenčov. V novembri päť ľudí formálne zastrešila Mareena.

Obe skupiny sú zapojené do sieťovacích stretnutí, zúčastnili sa aj facilitovaného stretnutia. Miernym problémom je jazyková bariéra. Nie je možné zapojiť všetkých kvôli rôznej úrovni slovenčiny a nie sú kapacity prekladať a tlmočiť všetky výstupy / aktivity / publikácie.

Fotografie: Archív Mareena

Grafická úprava: Filip Lichtneker

Pripravené s finančnou podporou UNHCR

© Mareena

